

JUDr. Milan Müller, Ph.D., LL.M.

**Katedra mezinárodního práva
Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická**

**Posudek o diplomové práci
pana Romana Holuba
„Kolizní úprava manželského práva“**

Diplomant se rozhodl věnovat se zcela nepochybně velmi zajímavé a určitě frekventované problematice kolizní úpravy manželského práva, jejíž význam bude přinejmenším setrvalý, neřku-li, narůstající s ohledem na opětovné uvolnění cestování po skončení, takřka dva až tři roky trvající, pandemie, na postupné zintenzivňování mezinárodní spolupráce a na obnovu výměnných (studijních) pobytů apod., kdy bude často docházet k navazování faktických stavů vyústujících případně až v uzavření manželství a následné založení rodiny. Při zkoumání této problematiky sáhl autor diplomové práce nejen po pramenech vnitrostátního původu, nýbrž i po pramenech mezinárodního původu či po pramenech majících svůj původ v právu Evropské unie, které jsou vlastně v současné době jedněmi z nejdůležitějších pramenů, byť samozřejmě nikoliv jedinými.

Před zkoumáním vlastního obsahu diplomové práce bylo naprosto nezbytné posoudit i splnění obvyklých formálních náležitostí kladených na diplomové práce v obecné rovině, přičemž je možné konstatovat, že k jejich splnění skutečně došlo. Diplomant totiž připojuje k diplomové práci informaci o jejím zadání, o navržených pramenech, z nichž chtěl čerpat a, jak již bylo uvedeno výše, i nakonec skutečně čerpal, a současně dle zvyklostí také prohlašuje, že diplomovou práci zpracoval samostatně a že uvedl prameny, z nichž čerpal. V předložené diplomové práci nechybí ani poděkování jeho školiteli, tj. panu JUDr. Oto Kunzovi, CSc., její podrobný obsah a konečně i seznam použitých zkratk. Nad obvyklý rámec je dokonce připojeno i cizojazyčné resumé, a to konkrétně v anglickém jazyce. Jednoznačně lze tak konstatovat, že formální požadavky, které diplomová práce musí splňovat, byly jednoznačně splněny, a proto je nyní možné se v tomto posudku o diplomové práci zaměřit na obsahovou stránku předkládané diplomové práce.

Diplomová práce je rozdělena celkem do deseti následujících tematických okruhů:

1. Úvod
2. Manželské právo
3. Způsobilost k uzavření manželství
4. Osobní vztahy mezi manželi
5. Majetkové vztahy mezi manželi
6. Vyživovací povinnost mezi manželi
7. Neplatnost a neexistence manželství
8. Zánik manželství
9. Registrované partnerství
10. Závěr

kteřé jsou dále prakticky a logicky členěny na další části. Následně diplomant stručně popisuje, co je obsahem jednotlivých tematických okruhů diplomové práce. V první, věcně zaměřené, části diplomové práce označené „*Manželské právo*“ se její autor věnuje výkladu pojmů „*manželství*“ a „*manželské právo*“ a současně se také pokouší o krátký historický exkurz vývoje těchto právních institutů. Rozboru hraničních určovatелů a problematice mobilního konfliktu se pak věnuje další část označená „*Způsobilost k uzavření manželství*“. V části diplomové práce označené „*Osobní vztahy mezi manželi*“ jsou přirozeně rozebírány kolizní normy upravující osobní vztahy mezi manželi, a to v souvislosti s jejich úpravou v ZMPS, ZMPSP a ve dvoustranných mezinárodních smlouvách. Obdobný přístup rozšířený o kolizní normy komunitárního práva je pak zvolen i v další části diplomové práce, která se věnuje majetkovým vztahům mezi stávajícími či bývalými manželi. O vyživovací povinnosti mezi stávajícími a bývalými manželi potom pojednává část diplomové práce označená „*Vyživovací povinnost mezi manželi*“. Definice pojmů jako je „*neplatnost manželství*“ a „*neexistence manželství*“ a jejich následná komparace je společně s rozbohem kolizních norem aplikovatelných na tuto problematiku a obsažených v ZMPS, právu Evropské unie a v bilaterálních mezinárodních smlouvách předmětem části diplomové práce označené „*Neplatnost a neexistence manželství*“. Předposlední věcně zaměřená část diplomové práce se pak v obdobném rozsahu zaměřuje na problematiku zániku manželství. A konečně registrované partnerství jakožto právní institut, jež je předmětem právní úpravy z posledních let, a otázky s ním související jsou pak řešeny v části diplomové práce označené „*Registrované partnerství*“.

Za pozitivní stránku celé diplomové práce lze označit, jak již bylo nastíněno výše, snahu jejího autora o to čerpat z více dostupných pramenů, obzvláště z bilaterálních mezinárodních smluv uzavřených s Vietnamem, Bulharskem, Kubou, Maďarskem, zeměmi bývalé Jugoslávie atp. V této souvislosti je však nutné poznamenat, že autor diplomové práce bohužel ani slůvkem nezmiňuje vztah přednosti bilaterálních mezinárodních smluv před právními prameny vnitrostátního původu a v některých případech i před právní úpravou vycházející z práva Evropské unie.

Určitě je dále možné i ocenit, že autor diplomové práce občas využil odkazy na příslušnou judikaturu. Dalším významným kladem předložené diplomové práce je v rámci řešení kolizní úpravy majetkového práva mezi manželi i zahrnutí poměrně nedávno přijaté unijní úpravy této problematiky obsažené v nařízení Rady (EU) 2016/1103, ze dne 24. června 2016, provádějící posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství, byť je nutné v této souvislosti poznamenat, že toto nařízení je sice uvedeno v seznamu použitých zkratk připojenému k diplomové práci, avšak již není uvedeno v seznamu použitých pramenů.

Další ocenění si zaslouží již i zahrnutí nařízení Brusel II ter do textu diplomové práce, byť označení jeho účinnosti 01. srpna 2022 je velmi neobvyklé (srov. bod 7.2. *Právo Evropské unie* odst. 1 na str. 48 diplomové práce a potom také v jiné souvislosti tématický okruh 9. *Registrované partnerství* odst. 1 na str. 59 diplomové práce).

Pokud pak diplomant v bodu 4.1. *Kolizní úprava v českém právním řádu* na str. 16 diplomové práce porovnává úpravu obsaženou v ZMPS s úpravou obsaženou v ZMPSP, je pouze škoda, že neuvádí (snad s výjimkou velmi krátké zmínky uvedené v bodu 6.4. *Dílčí shrnutí významu lex patriae* odst. 2 na str. 43 diplomové práce), že došlo v ZMPS ke změně úpravy, když již není používána jedna kolizní norma pro osobní a majetkové vztahy mezi manželi, jak tomu bylo v předchozí právní úpravě.

Sledovaným cílem diplomové práce by mělo být dle sdělení diplomanta zjistit význam hraničního určovatele *státní příslušnosti (lex patriae)* i v současné době, přičemž diplomant dochází např. na str. 25 diplomové práce k závěru ve vztahu k osobním vztahům mezi manželi, že význam *státní příslušnosti (lex patriae)* jako hraničního určovatele v kolizních normách je a pravděpodobně zůstane jako nejdůležitější. Dále v jiných místech diplomové práce její autor v obecné rovině uvádí, že tento hraniční určovatel se již zpravidla opouští a setkáme se s ním již jen v předpisech staršího data jejich vzniku. Nakonec autor diplomové práce pak v jejím závěru shrnuje a uvádí k výsledku svého zkoumání, že si *lex patriae* jako hraniční určovatel stále drží svoji pozici v oblastech způsobilosti k uzavření manželství, osobních vztahů mezi manželi, neexistenci a neplatnosti manželství a zániku manželství. Naproti tomu jedním dechem dodává, že u majetkových vztahů mezi manželi či v otázce vyživovací povinnosti mezi manželi získává na významu hraniční určovatel obvyklý pobyt a v případě registrovaného partnerství *lex patriae* určitě není nejvýznamnějším hraničním určovatelem.

Tímto končí výčet kladů předložené diplomové práce.

Při hodnocení zpracování této diplomové práce jako celku je důležité a z pohledu řádného zpracování diplomové práce naprosto zásadní upozornit na to, že její autor v určitých jejích částech de facto pouze opisuje znění kolizních norem bez jakékoliv další přidané hodnoty, což je základní a zásadní její negativum.

Bohužel se také v diplomové práci setkáváme s celou řadou nepřesností, např. v odst. 3 tématického okruhu 1. Úvod na str. 2 diplomové práce, kde se uvádí: „*V této práci si kladu za cíl vytvořit ucelený rozbor kolizních norem upravující kolizní otázky manželského práva obsažených v tuzemském právním řádu, v mezinárodních smlouvách a v právu komunitárním.*“, což může vést k teoretickému závěru, že např. komunitární právo není součástí tuzemského právního řádu a nemá na tuzemský právní řád přímý dopad.

Dále pak diplomant v textu diplomové práce několikrát odkazuje na úpravu manželského práva ve Vietnamu za využití následujících dvou pramenů:

1. Vietnamský Zákon o manželství a rodině, Národního shromáždění č. 22/2000/QH10, ze dne 9. června 2000, Hanoj,

2. a Vietnamský Zákon o rodině, zákon č. No. 52/2014/HQ13, ze dne 26. června 2014, Hanoj, avšak již nikde neobjasňuje vzájemný vztah těchto zákonů, tzn. zda dochází k jejich paralelní aplikaci, neboť nikterak mezi sebou nekolidují anebo jeden z nich se aplikuje přednostně.

„... *S ohledem na totožnost kolizní úpravy s kolizní úpravou osobních poměrů mezi manželi obsažených v **tentýchž** smlouvách, je na tomto místě pouze proveden odkaz na kapitolu předcházející ...*“ je závěr, k němuž dospívá diplomant v odst. 2 tématického okruhu 1. Úvod na str. 3 diplomové práce, přičemž, pominu-li samo o sobě použitý výraz „*tentýchž*“, určitě není možné s tímto závěrem souhlasit.

Další oblastí, která nemůže zůstat bez povšimnutí, jsou časté drobné nedostatky následujícího charakteru.

Autor diplomové práce např. používá nezvyklý pojem „*rozlišnost*“, s nímž se setkáváme v bodu 2.2. *Mezinárodní komparace pojmu manželství* odst. 3 na str. 6 diplomové práce: „*Kromě **rozlišnosti samotné** definice manželství, zcela zásadní odlišnosti panují i v hmotněprávní úpravě ...*“. Dále se pak v odst. 4 tématického okruhu 1. Úvod na str. 1 diplomové práce setkáme s první písařskou chybou: „*V dnešní ~~##~~ době nelze považovat ...*“ či tamtéž v odst. 5: „*Zvýšená četnost navazování sociálních interakcí osob majících **ch** odlišnou státní příslušnost ...*“. U tématického okruhu 1. Úvod v odst. 4 na str. 2 diplomové práce je opět další písařská chyba: „... *Tato kapitola je věnována výkladu pojmů ~~##~~ manželství a manželské právo ...*“.

Dále není také zcela zřejmé, když diplomant připojil seznam zkratk, proč je důsledně nevyužívá v diplomové práci, což by určitě přispělo i k větší její srozumitelnosti (srov. např. bod 3.1. *Kolizní úprava v českém právním řádu* na str. 7 diplomové práce: „*Zákon o mezinárodním právu soukromém stanoví, že ...*“) anebo srov. např. v tomto bodu rovněž: „*Současná úprava **stanovující**, že „hraničním určovatelem zůstává státní občanství snoubence“ **neboli** lex patriae, navazuje na předchozí právní úpravu obsaženou v **Zákoně o mezinárodním právu soukromém a procesním.***“.

V bodu 4.1. *Kolizní úprava v českém právním řádu* odst. 4 na str. 17 diplomové práce její autor pak uvádí: „... bez výhrady trvat v oblasti rodinného práva dle **Rozsudku Městského soudu v Praze ...**“, aniž by bylo jakkoliv zřejmé, proč by měl být rozsudek psán s velkým písmenem „R“.

Další obdobný příklad nedostatku této diplomové práce je pak k nalezení v bodu 4.3.1. *Lex domicilii jakožto základní hraniční určovatel* odst. 4 na její str. 19: „*Tato smlouva upravuje i situace, ve kterých má každý z manželů ~~má~~ bydliště v odlišném smluvním státě ...*“.

Další chyba se objevuje v bodu 7.1. *Kolizní úprava v českém právním řádu* odst. 1 na str. 48 diplomové práce: „... *lex loci celebrationis je svou povahou časově stabilní, **nepodlého** problematice mobilního konfliktu.*“.

Bohužel text diplomové práce není ani na mnoha dalších místech příliš zodpovědně zpracovaný a je z něj patrné, že autor diplomové práce mu nevěnoval pražádnou pozornost. K tomu stačí právě např. opět srovnat v bodu 7.3. *Dvoustranné kolizní normy* odst. 2 na str. 49 diplomové práce následující ustanovení: „*Tato smlouva ustanovením, které uvádí že ...*“.

Konečně nesprávné očíslování stránek diplomové práce hned v jejím úvodu, kdy se v diplomové práci vyskytuje označení stránka č. 1 dvakrát, což následně pak vede i k posunu u očíslování ostatních stránek, jen dokládá nedbalost autora diplomové práce při plnění dalších obvyklých formálních požadavků kladených na takovéto druhy prací, kterými jsou právě diplomové práce.

Lze tedy shrnout, že to vše mj. také svědčí o tom, že diplomant skutečně nevěnoval zpracování této diplomové práce příliš úsilí, které by se od něho očekávalo.

Během obhajoby předložené diplomové práce by se její autor měl zaměřit na zodpovězení níže přiložených otázek a pokusit se o celkové objasnění některých nejasných závěrů, k nimž v předložené diplomové práci dospěl.

Především v bodu 7.3. *Dvoustranné kolizní normy* odst. 1 na str. 50 diplomové práce se její autor vyjádřil mj. takto: „*Zde je třeba doplnit, že „stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva,*“, **avšak v případě, kdy mezinárodní smlouva se od zákonné normy neliší, je nezbytné vycházet z kolizní úpravy obsažené v ZMPS.**“.

Během obhajoby diplomové práce by se měl diplomant jednoznačně vyjádřit, jak má její čtenář rozumět této myšlence: „... **v případě, kdy mezinárodní smlouva se od zákonné normy neliší, je nezbytné vycházet z kolizní úpravy obsažené v ZMPS.**“.

Diplomant dále v bodu 8.1. *Kolizní úprava v českém právním řádu* odst. 1 na str. 54 diplomové práce uvádí, že k zásadnímu rozdílu dochází oproti kolizní úpravě upravující osobní poměry mezi manželi v temporální stabilizaci hraničních určovatelů, které při určení rozhodného práva pro rozvod manželství jsou stabilizovány k okamžiku zahájení řízení. Tento rozdíl však již nikde blíže nespécifikuje ani ho ničím nepodkládá. Toto by měl diplomant určitě během obhajoby diplomové

práce napravit a sdělit, v čem spatřuje rozdíl oproti jiným hraničním určovatelům či poměrům a současně odkázat na příslušnou zákonnou úpravu.

„Od uvedené kaskády hraničních určovatelů ponechal zákonodárce při tvorbě ZMPS prostor odchýlit se a zvolit právo české, a to ...“ představuje závěr diplomanta uvedený v bodu 8.1. *Kolizní úprava v českém právním řádu* odst. 3 na str. 54 diplomové práce. Lze tento závěr chápat tak, že se jedná o institut volby práva, tzn. uplatnění autonomie vůle u rozvodových záležitostí?

V průběhu obhajoby diplomové práce je dále nezbytné, aby se její autor vyjádřil, zda je nařízení Řím III pro Řecko skutečně závazné, jak uvádí v bodu 8.2. *Právo Evropské unie* odst. 1 na str. 55 diplomové práce.

Konečně poslední požadavek na reakci v průběhu obhajoby diplomové práce se vztahuje k bodu 8.3. *Dvoustranné mezinárodní smlouvy* odst. 2 na str. 57 diplomové práce, kde je opět zřejmá nesrozumitelnost či nepřesnost: „Zástupcem dvoustranných smluv, které stanovují za základního hraničního určovatele **společnost** státní příslušnost obou manželů ...“ anebo „Pokud nelze rozhodné právo **zvolit** na základě společné státní příslušnosti ...“. Co je tímto myšleno?

Při hodnocení této diplomové práce jako celku lze uvést, že její autor způsobem jejího zpracování prokázal základní znalost předmětné problematiky a provedl vhodné a logické členění celé diplomové práce na jednotlivé tématické okruhy a body, resp. odstavce. Využití poznámkového aparátu lze rovněž hodnotit kladně. Velmi negativně musí být však ohodnoceno časté opisování paragrafového znění jednotlivých ustanovení příslušných předpisů. Bez ohledu na naposledy uvedenou skutečnost a koneckonců i na další zjištěné nedostatky předložené diplomové práce je možné shrnout, že diplomant zná danou problematiku a dokáže do určité míry aplikovat příslušné odborné metody zpracování diplomové práce, a proto i s přihlédnutím ke skutečnosti, že tato diplomová práce rovněž po formální stránce převážně splňuje pro ni předepsané náležitosti,

d o p o r u ě j i ,

aby bylo diplomantovi umožněno tuto diplomovou práci nazvanou „*Kolizní úprava manželského práva*“ ústně obhájit.

V Praze dne 5. května 2023

Milan Müller

JUDr. Milan Müller, Ph.D., LL.M.

Katedra mezinárodního práva